

بسمه تعالی

آموزش و پرورش آینده (جلد چهارم)

راهبردها، سیاستها و برنامه‌ها

دکتر علی اصغر کاکوجویباری

فروردین ۱۳۸۴

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH

وزارت آموزش و پرورش

THE MINISTRY OF EDUCATION

کاجوبیاری، علی اصغر، ۱۳۴۰ -

آموزش و پرورش آینده / علی اصغر کاجوبیاری.

تهران: وزارت آموزش و پرورش، پژوهشکده تعلیم و تربیت، ۱۳۸۴.
ج. ۲

ISBN: 964-6763-43-x (دوره)

ISBN: 964-6763-73-1 (ج. ۱)

ISBN: 964-6763-75-8 (ج. ۲)

ISBN: 964-6763-76-6 (ج. ۳)

ISBN: 964-6763-77-4 (ج. ۴)

ج. ۱. جایگاه انسان، ج. ۲. آموزش و پرورش فراگیر، ج. ۳. برنامه‌ریزی درسی مبتنی بر مدرسه، ج. ۴. راهبرد، سیاستها و برنامه‌ها.

۱. آموزش و پرورش - آینده‌نگری، ۲. آموزش و پرورش - هدفها و نقشها، ۳. تکنولوژی آموزشی، ۴. برنامه‌ریزی آموزشی - الف. پژوهشکده تعلیم و تربیت، ب. عنوان.

۳۷۰/۱۱

م ۸۴-۳۴۹۹

LB ۲۱/۵/۲۸

کتابخانه ملی ایران

وزارت آموزش و پرورش

پژوهشکده تعلیم و تربیت

انتشارات

آموزش و پرورش آینده: راهبردها، سیاستها و برنامه‌ها. (جلد چهارم)

تألیف: دکتر علی اصغر کاجوبیاری

طرح روی جلد: نینا وحیدنی

واژه‌پرداز و صفحه‌آرا: لیلا علی‌محمدی

ویرایش: مریم‌السادات عطری

چاپ اول: ۱۳۸۴

شمارگان: ۲۰۰۰

چاپ کوروش

حق چاپ محفوظ

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶	پیشگفتار
۸	مقدمه
۸	تحکیم هویت دینی و ملی در شرایط نوین جهانی
۹	ملی بودن آموزش و پرورش
۹	ارتقای کرامت و ایفاد حقوق حرفه‌ای و مادی معلمان
۱۰	مشارکت فراگیر
۱۱	انعطاف پذیری
۱۱	عدالت آموزشی
۱۳	ارتقای جایگاه راهبردی آموزش و پرورش قبل از دبستان و دبستان در نظام آموزش و پرورش ..
۱۴	سیاستها و برنامه‌ها براساس مؤلفه‌های برنامه درسی
۱۵	اهداف
۱۶	روش
۱۷	محتوای درسی
۱۷	معلم
۱۸	دانش‌آموز
۱۹	رسانه‌ها، فناوریها
۱۹	ارزشیابی تحصیلی

سیاست‌ها و برنامه براساس مؤلفه‌های برنامه‌ریزی آموزشی	۲۱
توسعه مدیریت (ساختار، تشکیلات، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، اجرا، نظارت، روشهای اداری) ...	۲۲
منابع مالی	۲۵
منابع انسانی	۲۷
فضای ساختمان، تأسیسات، تجهیزات و منابع سرمایه‌ای و سرمایه‌زیربنایی	۳۰
سیاست‌ها و برنامه‌ها براساس سطوح ساختار سازمانی	۳۱
مدرسه	۳۲
منطقه	۳۳
استان	۳۴
وزارت	۳۵
ضمیمه ۱: آموزش و پرورش در حاشیه	۳۹
ضمیمه ۲: بررسی دو دهه چالش وزرای آموزش و پرورش با مجلس	۴۴
منابع و کتابنامه:	۴۸

پیش‌گفتار

بررسی‌ها نشان می‌دهد که اثربخشی پژوهش بر تصمیم‌سازی به بیان دیگر، کاربست نتایج پژوهش یکی از چالش‌های نظام پژوهش کشور در حوزه فرهنگ و آموزش است. این چالش همواره در طول ۱۵ سال سابقه پژوهش رسمی در نظام آموزش و پرورش نیز خود نمایی می‌کند. طی برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به انگیزه بررسی و تحقیق در روش‌های اجرایی مؤثر برنامه، نسبت تحقق برنامه، تحقیق در فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها، ضعف‌ها، راهبردها، سیاست‌ها و طرح عمل برنامه چهارم توسعه در بخش آموزش و پرورش، یکی از دغدغه‌های اساسی حوزه پژوهش در آموزش و پرورش بوده است. انجام مطالعه نظری در شناسایی خصوصیات انسان آینده و نیازهای اساسی وی و رویکردهای نظری و علمی در آموزش و پرورش از مهمترین نیازهای مطالعاتی در این حوزه است.

مجموعه نگاشت‌های آموزش و پرورش آینده در راستای پاسخ به این نیاز پژوهشی است. اولین نگاشت که به بررسی جایگاه انسان در آموزش و پرورش آینده اختصاص دارد، در راستای کمک به انجام مطالعات راهبردی در حوزه آموزش و پرورش است. این نگاشت از نظر توجه به نیازهای اساسی انسان از دیدگاه بینش اسلامی، تأکید بر خصیصه‌های تاریخی انسان ایرانی و پیش‌بینی‌های تاریخی آموزش و پرورش ایران، مذاقه در خصیصه انسان آینده با ملاحظه مواجهه تمدن‌های موثر در تحولات آینده جهان، و تحلیلی بر الزامات آموزشی و پرورشی این مباحث، از پاره‌ای جهات تازگی دارد. البته استخراج الزامات آموزش و پرورش در این مباحث، به کار نظری بیشتری نیاز دارد. به علاوه، جایگاه روان‌شناختی و جامعه‌شناختی و ارتباط شناختی انسان آینده از مباحث نظری انجام نشده در این نگاشت است که در آینده باید، مد نظر قرار گیرد.

نگاشت دوم - رویکرد آموزش و پرورش فراگیر - و نگاشت سوم - رویکرد برنامه‌ریزی درسی مبتنی بر مدرسه - با توجه به آثار علمی موجود در کشور، یک گام به جلو است ولی نگارش مدیریت و برنامه‌ریزی مبتنی برمدرسه - مدیریت توسعه - و رویکرد به تأمین نیازهای پرورشی - رویکرد تلفیق و یا رویکرد تفکیک -، از جمله کارهای پیش‌روست که باید، صورت پذیرد؛ اگرچه به طور محدود این نیازهای رویکردی در نگاشت چهارم - راهبردها، سیاستها و برنامه‌ها - مورد توجه قرار گرفته است.

نگاشت چهارم - راهبردها، سیاستها و برنامه‌ها - نتیجه اثر دیدگاه نظری مربوط به جایگاه انسان و ملاحظات رویکردی آموزش و پرورش فراگیر، آموزش و پرورش مبتنی برمدرسه، نیازهای برنامه درسی مبتنی برمدرسه، و نیازهای پشتیبانی مبتنی برمدرسه راهبردها، سیاستها و برنامه‌های عملی آموزش و پرورش آینده، متناسب با ساختار فرهنگی کشور ما، می‌باشد. نگارنده معتقد است، این نگاشت، نتیجه آخرین تعامل موثر نظام پژوهشی و نظام تصمیم‌سازی آموزش و پرورش بر یکدیگر است. امید است، این مجموعه نگاشت گامی در راستای تبدیل مراکز پژوهشی آموزش و پرورش به مرکز مطالعات راهبردی، واقع گردد.

در پایان وظیفه خود می‌دانم، از کلیه اعضای هیأت علمی پژوهشکده تعلیم و تربیت که با تولید آثار علمی همگرا با این اثر، شرکت در جلسات گفت و شنود نظری، زمینه بلوغ این اثر را فراهم کردند، صمیمانه قدردانی نمایم. همچنین از همکارانم، فتح‌اله توحیدلو، اصغر فرهودی محمدزاده، جلال توکلی، علیرضا عزیزی، عابد حسینی که در فراهم آوردن محیط علمی در دفتر تلاش نموده‌اند، تشکر نمایم.